helion.pl
KSIĘGARNIA INTERNETOWA · WYDAWNICTWO

IDŹ DO
PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ
SPIS TREŚCI

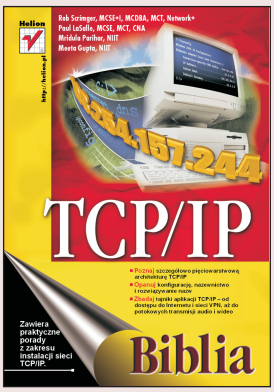
KATALOG KSIĄŻEK
KATALOG ONLINE
ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK
DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE
ZAMÓW INFORMACJE O NOWOŚCIACH
ZAMÓW CENNIK

CZYTELNIA
FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

TCP/IP. Biblia

Autorzy: Rob Scrimger, Paul LaSalle, Clay Leitzke, Mridula Parihar, Meeta Gupta
Tłumaczenie: Adam Jarczyk
ISBN: 83-7197-668-2
Tytuł oryginału: TCP/IP Bible
Format: B5, stron: 576

Niniejsza książka, wypełniona przejrzystymi objaśnieniami i praktycznymi rozwiązaniami sieciowymi, jest doskonałym przewodnikiem po TCP/IP zarówno dla doświadczonych administratorów potrzebujących wszechstronnej publikacji informacyjnej, jak i dla osób szukających materiałów pomocnych w przygotowaniach do egzaminów. Dwaj eksperci w dziedzinie TCP/IP wraz z profesjonalistami z NIIT — wiodącej informatycznej firmy szkoleniowej, prowadzą Czytelnika krok po kroku przez szczegóły tego niezastąpionego protokołu sieciowego i internetowego, zaczynając od architektury i konfiguracji, a na aplikacjach i implementacji kończąc. Czytelnik znajdzie tu wszystko, co potrzebne do uruchomienia i wyregulowania sieci TCP/IP oraz do najbardziej wydajnego wykorzystania aplikacji TCP/IP.

- Model odniesienia OSI, topologie sieci i inne podstawy techniki sieciowej
- Funkcjonowanie każdej warstwy architektury TCP/IP
- Instalacja i konfiguracja TCP/IP w systemach Unix, Linux i Windows
- Rozwiązywanie nazw, obejmujące nazwy hostów, FQDN i NetBIOS
- Szczegóły narzędzi służących do zdalnego wykonywania poleceń, serwerów WWW, usług informacyjnych dla przedsiębiorstw i innych aplikacji TCP/IP
- Wybór schematu adresowania i projekty trasowania dla sieci TCP/IP
- Planowanie rozmieszczenia serwerów sieciowych i zdalnego dostępu
- Zabezpieczanie, monitorowanie i rozwiązywanie problemów z sieciami TCP/IP

Wydawnictwo Helion
ul. Chopina 6
44-100 Gliwice
tel. (32)230-98-63
e-mail: helion@helion.pl

Rzut oka na książkę

O Autorach 15
Wstęp 17

Część I Wprowadzenie do transmisji TCP/IP 19
Rozdział 1. Podstawy działania sieci komputerowych 21
Rozdział 2. Architektura protokołu TCP/IP 45
Rozdział 3. Warstwa fizyczna 65
Rozdział 4. Warstwa interfejsu sieciowego 85
Rozdział 5. Warstwa internetowa 99
Rozdział 6. Warstwa transportowa 125
Rozdział 7. Warstwa aplikacji 143

Część II Praca z TCP/IP 157
Rozdział 8. Instalacja i konfiguracja TCP/IP 159
Rozdział 9. Konfiguracja automatyczna 179
Rozdział 10. Znajdowanie hostów w sieci IP 195

Część III Popularne aplikacje TCP/IP 223
Rozdział 11. Dostęp do Internetu 225
Rozdział 12. Narzędzia do obsługi plików 255
Rozdział 13. Narzędzia zdalnego wykonywania poleceń 271
Rozdział 14. Drukowanie przez sieć 291
Rozdział 15. Aplikacje i protokoły WWW 305
Rozdział 16. Dostęp do poczty elektronicznej i grup dyskusyjnych 329
Rozdział 17. Usługi informacyjne dla przedsiębiorstw 345

Część IV Tworzenie i utrzymanie sieci TCP/IP 363
Rozdział 18. Wybór schematu adresowania 365
Rozdział 19. Projektowanie trasowania dla sieci 383
Rozdział 20. Planowanie rozmieszczenia serwerów 411
Rozdział 21. Wprowadzenie do łączności 429
Rozdział 22. Planowanie bezpieczeństwa sieci 445
Rozdział 23. Rozwiązywanie problemów z siecią i łącznością 463
Rozdział 24. Monitorowanie sieci TCP/IP 481
Rozdział 25. Plany na przyszłość 505

Dodatki 515
Dodatek A Domeny DNS najwyższego poziomu 517
Skorowidz 557

Spis treści

O Autorach **15**

Wstęp **17**

Część I Wprowadzenie do transmisji TCP/IP **19**

Rozdział 1. Podstawy działania sieci komputerowych **21**

Co to jest sieć komputerowa? 21
Elementy składowe sieci 22
Rodzaje konfiguracji sieci 22
Sieci zdecentralizowane 22
Sieci scentralizowane 23
Model odniesienia OSI 24
Warstwa aplikacji 26
Warstwa prezentacji 26
Warstwa sesji 27
Warstwa transportowa 28
Warstwa sieciowa 28
Warstwa łącza danych 29
Warstwa fizyczna 29
Podział sieci według zasięgu 30
Sieci lokalne 30
Sieci rozległe 30
Model z projektu IEEE 802 31
Topologie sieci 32
Topologia magistrali 32
Topologia gwiazdy 33
Topologia pierścienia 33
Topologia oczkowa 34
Topologie hybrydowe 34
Infrastruktura sieciowa 35
Regeneratory 36
Karta interfejsu sieciowego 36
Koncentrator 36
Przełącznik 37
Most 37
Ruter 37
Bruter 37
Brama 38

Wprowadzenie do TCP/IP 38
Request for Comments 38
Model odniesienia TCP/IP 40
Przegląd adresowania IP 42
Aplikacje TCP/IP 43

Rozdział 2. Architektura protokołu TCP/IP 45

Pięciowarstwowa architektura TCP/IP 45
Warstwa fizyczna 47
Warstwa interfejsu sieciowego 53
Warstwa internetowa 56
Warstwa transportowa 57
Warstwa aplikacji 59
Łączność pomiędzy warstwami 60
Format nagłówka warstwy transportowej 62
Format nagłówka warstwy internetowej 63

Rozdział 3. Warstwa fizyczna 65

W jaki sposób sygnał przesyłany jest kablem 65
Metody transmisji (metody sygnalizacji) 66
Technologie i mechanizmy transmisji 67
Nośniki fizyczne 70
Modemy 74
Nośniki bezprzewodowe 75
Najczęściej stosowane topologie 77
Magistrala 77
Token Ring 79
Gwiazda 80
FDDI 81
Sieci ATM 82

Rozdział 4. Warstwa interfejsu sieciowego 85

Warstwa interfejsu sieciowego — omówienie 85
Zawartość ramki Ethernet 86
Typowe składniki pakietu sieciowego 88
Standardy sterowania dostępem do nośnika 89
Ethernet 89
ARCnet 91
Token Ring 91
ATM 92
Odwzorowanie adresów fizycznych na adresy IP 94
ARP i RARP 94
ATMARP 97

Rozdział 5. Warstwa internetowa 99

Przeznaczenie warstwy internetowej 99
Ustalenie, czy adres docelowy jest lokalny czy odległy 100
Wprowadzenie do trasowania 101
Adresy IP 101
Notacja dwójkowa i dziesiętna 102
Identyfikatory sieci i hostów 104

Klasy adresów IPv4 ... 105
O czym informuje adres IP ... 106
Jak stosuje się maskę podsieci ... 107
Brama domyślna ... 107
Ustalenie czy adres docelowy jest lokalny, czy zdalny ... 108
Podstawy trasowania ... 109
Rutery sprzętowe i programowe ... 110
Typy tras ... 110
Zawartość datagramu IP ... 115
Nagłówek IP ... 115
Ładunek IP ... 116
Protokół ICMP ... 116
Przeznaczenie ICMP ... 116
Pakiety ICMP ... 117
Protokół IGMP ... 119
Wprowadzenie do transmisji grupowych ... 120
Do czego służy adresowanie grupowe ... 122
Pakiety IGMP ... 122

Rozdział 6. Warstwa transportowa ... 125

Typy przesyłu danych ... 125
Dostawy wiarygodne i dostawy nie gwarantowane ... 128
Dostawy stanowe i bezstanowe ... 128
Bezpołączeniowe przesyłanie danych ... 130
Połączeniowe przesyłanie danych ... 132
Inicjacja sesji ... 133
Maksymalny rozmiar segmentu ... 137
Okna nadawania i odbioru TCP ... 137
Okno przeciążenia ... 138
Algorytm powolnego startu ... 139
Nagłówek TCP ... 139

Rozdział 7. Warstwa aplikacji ... 143

Przegląd portów ... 143
Dobrze znane numery portów ... 144
Gniazda — wprowadzenie ... 147
Dwukierunkowa łączność oparta na gniazdach ... 147
RPC ... 153

Część II Praca z TCP/IP ... 157

Rozdział 8. Instalacja i konfiguracja TCP/IP ... 159

Konfiguracja TCP/IP ... 159
Informacje potrzebne zawsze ... 159
Informacje potrzebne czasami ... 160
Konfiguracja TCP/IP w świecie Linuksa ... 161
Instalacja i konfiguracja TCP/IP w świecie Microsoftu ... 169
Instalacja TCP/IP w systemach operacyjnych Microsoftu ... 169
Ręczna konfiguracja TCP/IP ... 172
Kontrola konfiguracji IP ... 177

Rozdział 9. Konfiguracja automatyczna 179
Wprowadzenie do konfiguracji automatycznej 179
Korzyści z konfiguracji automatycznej 180
Konfiguracja w sieciach wielosegmentowych 181
Protokół BOOTP 181
Proces ładowania początkowego BOOTP 182
Zawartość pakietu BOOTP 182
Rutery obsługujące protokół BOOTP 184
Wady protokołu BOOTP 185
DHCP 185
Dzierżawy DHCP 186
Opcje zakresu i serwera 189
Pakiet DHCP 190
Opcje serwera DHCP 191
Trasowanie DHCP 192

Rozdział 10. Znajdowanie hostów w sieci IP 195
Przegląd nazw hostów 195
Podstawowe nazwy hostów 197
Pełne złożone nazwy domen 197
Nazwy kanoniczne i aliasy 197
Lokalny plik HOSTS 199
Format pliku HOSTS 199
Rozwiązywanie nazw 200
Wykorzystanie usługi DNS do rozwiązywania nazw hostów 200
Czym jest domena? 202
Serwery nazw 202
Resolwery 202
Przestrzeń nazw 202
Strefy w obrębie przestrzeni nazw 205
Tworzenie pliku strefy 207
Zapytania iteracyjne i rekurencyjne 210
Konfiguracja DNS-u z wykorzystaniem programu BIND 211
Konfiguracja Windows 2000 212
Rozwiązywanie nazw NetBIOS 214
Nazwy NetBIOS — co to jest? 214
Składniki sieciowe Microsoftu 215
Rozwiązywanie nazw NetBIOS przed Windows 2000 216
Rozwiązywanie nazw NetBIOS w Windows 2000 220

Część III Popularne aplikacje TCP/IP 223

Rozdział 11. Dostęp do Internetu 225
Przegląd międzysieci prywatnych i publicznych 226
Adresowanie w sieciach prywatnych 227
Ograniczenia IPv4 229
Łączenie się z Internetem 231
Dostawcy usług internetowych 233
Wykorzystanie zapór firewall 234
Rola zapór firewall 234
Typy zapór firewall 236
Najczęściej stosowane konfiguracje sieci z zaporami firewall 239

Stosowanie NAT....242
Korzyści ze stosowania NAT....245
Przezroczysty czy nieprzezroczysty....246
Wykorzystanie serwera proxy....246
Udostępnianie połączenia internetowego Microsoftu....247
Wirtualne sieci prywatne....248
PPTP....251
Layer-2 Tunneling Protocol....253

Rozdział 12. Narzędzia do obsługi plików....255

NFS....255
Wprowadzenie do NFS....255
Usługi NFS....257
Zagadnienia bezpieczeństwa w NFS....258
Wersje NFS....258
Konfiguracja serwera NFS....260
DFS....263
Wprowadzenie do DFS....263
Katalogi główne DFS: autonomiczny i domeny....264
Konfiguracja DFS w Windows 2000....264
Narzędzia do przesyłania plików....266
FTP....266
TFTP....268
Remote Copy Protocol....268

Rozdział 13. Narzędzia zdalnego wykonywania poleceń....271

Przegląd narzędzi zdalnego wykonywania poleceń....271
Telnet....272
Remote login....278
Remote shell (rsh)....280
Secure shell (ssh)....281
Remote execute (rexec)....284
Serwery terminali....284
Sun Ray....285
Microsoft Terminal Server....287
Citrix....289

Rozdział 14. Drukowanie przez sieć....291

Wprowadzenie do drukowania....291
Drukowanie w środowisku linuksowym....292
Drukowanie w systemach Microsoftu....294
Drukowanie z klienta....295
Konfiguracja serwera lpd....296
Zdalne drukarki w systemach Unix i Linux....296
Narzędzie printtool....297
Łączenie z lokalną drukarką....297
Łączenie ze zdalną drukarką....299
Polecenia związane z drukowaniem....301
Internet Printing Protocol Microsoftu....304
Administratorzy....304
Pozostali użytkownicy....304

Rozdział 15. Aplikacje i protokoły WWW 305
Podstawy WWW 305
Internet — wprowadzenie 305
Ewolucja WWW.....306
Jak funkcjonuje WWW 307
HTML.....308
HTTP.....310
World Wide Web Consortium.....311
Aplikacje WWW 313
Serwery WWW 313
Aplikacje w Internecie.....314
Języki.....316
Bezpieczeństwo w Sieci 322
Handel elektroniczny w Internecie.....324
Wideo i inne zaawansowane typy danych.....325
Potokowa transmisja audio i wideo.....325
Co trzeba brać pod uwagę przy transmisji potokowej 327

Rozdział 16. Dostęp do poczty elektronicznej i grup dyskusyjnych.....329
Wprowadzenie do poczty elektronicznej.....329
SMTP 331
POP.....332
IMAP.....333
Czytanie poczty 334
MIME i S/MIME.....336
PGP.....339
Grupy dyskusyjne — wprowadzenie.....339
Serwery i koncentratory 341
NNTP 342
Netykieta 343

Rozdział 17. Usługi informacyjne dla przedsiębiorstw.....345
Wprowadzenie do sieciowych usług katalogowych.....345
Standard X.500 347
LDAP 350
NIS 353
NIS+ 355
STDS 356
Network Directory Service Novella 357
Active Directory.....360

Część IV Tworzenie i utrzymanie sieci TCP/IP 363

Rozdział 18. Wybór schematu adresowania.....365
Szacowanie potrzeb dotyczących adresów.....365
Fizyczna konfiguracja sieci.....365
Lokalizacje obsługiwane przez sieć 366
Wymogi wydajności.....367
Adresy publiczne i prywatne 369
Uzyskanie adresu i połączenia z Internetem.....369
Obliczanie potrzeb adresowych.....370

Podział na podsieci 375
Obliczanie ID lokalizacji 375
Obliczanie ID podsieci 379
Ustalenie adresów hostów 380
Rzut oka na nadsieci 381

Rozdział 19. Projektowanie trasowania dla sieci 383

Podstawy trasowania 383
Tablica tras 384
Budowanie tablicy tras 386
Statyczny wybór trasy 388
Tworzenie struktury trasowania 389
Łączenie podsieci 390
Maski podsieci o zmiennej długości 392
Podłączanie odległych biur 395
Dynamiczny wybór tras 396
ICMP Router Discovery 397
Protokół RIP 398
Protokół IGRP 403
OSPF 405

Rozdział 20. Planowanie rozmieszczenia serwerów 411

Ustalenie usług potrzebnych w sieci 411
Instalowanie usług w sieci 413
Łączenie usług 415
Planowanie równoważenia obciążenia i nadmiarowości 419
Dodawanie kolejnych systemów 419
Systemy wieloadresowe 421
Serwery hierarchiczne 422
Stosowanie grupowania 425

Rozdział 21. Wprowadzenie do łączności 429

Podstawy łączności 430
Łączenie lokalizacji 430
Budowanie własnej sieci WAN 437
Planowanie dostępu zdalnego 441
Wybór strategii połączeń telefonicznych 441
Praca zdalna 442

Rozdział 22. Planowanie bezpieczeństwa sieci 445

Szacowanie ryzyka 445
Równoważenie bezpieczeństwa i użyteczności 448
Zabezpieczanie sieci 449
Szyfrowanie transmisji danych 449
Uwierzytelnianie użytkowników 451
Jednoczesne stosowanie szyfrowania i uwierzytelniania 457

Rozdział 23. Rozwiązywanie problemów z siecią i łącznością 463

Proces rozwiązywania problemów 464
Sprawdzenie konfiguracji IP 465
Kontrola konfiguracji IP dla Microsoft Windows 465
Kontrola konfiguracji IP w systemach uniksowych 467

Testowanie łączności 468
Znajdowanie problemów z rozwiązywaniem nazw 474
Znajdowanie problemów z rozwiązywaniem nazw hostów 474
Znajdowanie problemów w rozwiązywaniu nazw NetBIOS 477
Weryfikacja klienta i serwera 480

Rozdział 24. Monitorowanie sieci TCP/IP 481
Monitorowanie sprzętu 482
Wymogi dla serwerów uwierzytelniających 482
Wymogi dla serwerów plików i drukowania 483
Wymogi dla serwerów aplikacji 483
Narzędzia monitorujące 484
Narzędzia do monitorowania sieci 487
Monitorowanie sieci za pomocą polecenia ping 487
Monitorowanie sieci za pomocą polecenia netstat 488
Monitorowanie sesji NetBIOS za pomocą narzędzia nbtstat 493
Przechwytywanie ruchu sieciowego za pomocą analizatorów pakietów 494
SNMP 498
Community name 499
System zarządzania SNMP 499
Agent SNMP 500
Baza informacji zarządzania 500
Regulacja rozmiaru okna TCP/IP 501

Rozdział 25. Plany na przyszłość 505
Wprowadzenie do IPv6 506
Zmiany w porównaniu z IPv4 507
Adresowanie IPv6 508
Bezprzewodowy Internet 508
Wireless Datagram Protocol 510
Wireless Transport Layer Security 510
Wireless Transaction Protocol 511
Wireless Session Protocol 511
Wireless Application Environment 511
Inteligentne urządzenia domowe 512
Planowanie na przyszłość 514

Dodatki 515

Dodatek A Domeny DNS najwyższego poziomu 517
Ogólne domeny najwyższego poziomu 517
Specjalne domeny najwyższego poziomu 517
Narodowe domeny najwyższego poziomu z poddomenami 518

Skorowidz 557

Rozdział 2.
Architektura protokołu TCP/IP

W tym rozdziale:

- Pięciowarstwowa architektura TCP/IP
- Łączność pomiędzy warstwami

To, co znamy obecnie pod nazwą „Internet", zaistniało w roku 1968 jako projekt sponsorowany przez Departament Obrony (*Department of Defense*) rządu USA. Projekt ten usiłował połączyć różne centra badawcze wspierane przez Departament Obrony siecią o nazwie ARPANET (*Advanced Research Projects Agency Network*). Na początku funkcję standardowego protokołu połączeniowego pełnił *Network Control Protocol* (NCP). Jednak protokół ten okazał się niewystarczający dla sieci ARPANET, której rozmiary rosły w olbrzymim tempie, wobec tego w roku 1974 opracowany został TCP/IP. Nazwa TCP/IP (*Transmission Control Protocol and Internet Protocol*) w rzeczywistości odnosi się do dwóch protokołów, z których żaden nie jest używany samodzielnie. Tworzą one *pakiet protokołów* (ang. *protocol suite*), co oznacza hierarchiczny zbiór powiązanych protokołów. Z uwagi na rewolucyjną rolę, jaką TCP oraz IP odegrały w rozwoju sieci komputerowych, cały pakiet nosi nazwę pakietu protokołów TCP/IP.

Historia TCP/IP została opisana w rozdziale 1.

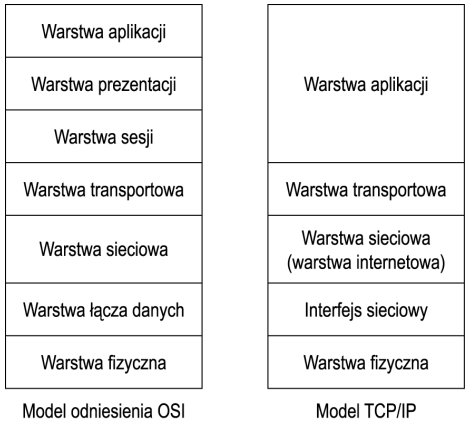
W niniejszym rozdziale poznamy pięć warstw, składających się na architekturę TCP/IP: fizyczną, sieciową, internetową, transportową i aplikacji. Czytelnik zapozna się z rolą, jaką te warstwy odgrywają w pomyślnym przesyłaniu danych z jednego komputera do drugiego. Przedstawimy również proces komunikacji pomiędzy warstwami.

Pięciowarstwowa architektura TCP/IP

W ciągu ostatniej dekady wielu producentów sprzętu i oprogramowania dołączyło do swej oferty produkty pracujące w sieciach komputerowych. Aby uniknąć niezgodności pomiędzy rozlicznymi produktami sieciowymi wprowadzonymi na rynek, opracowane zostały standardy otwartych systemów komputerowych (ang. *open computing*). Rozwój

TCP/IP od zawsze odbywał się w środowisku otwartym, wobec tego TCP/IP nadal uznawany jest za prawdziwy protokół połączeniowy systemów otwartych, pomimo prób popularyzacji przez rząd USA protokołów *Open Systems Interconnection* (OSI). Z upływem lat, w odpowiedzi na istniejący siedmiowarstwowy model odniesienia OSI, rozwinął się współczesny pięciowarstwowy model architektury TCP/IP. Podstawowym zadaniem tego modelu jest zdefiniowanie zbioru otwartych standardów dla wszelkich obecnych lub przyszłych zmian rozwojowych w dziedzinie TCP/IP. Rysunek 2.1 przedstawia poglądowe porównanie modeli odniesienia OSI oraz TCP/IP.

Rysunek 2.1.
Modele odniesienia OSI i TCP/IP — porównanie

Czasami można natknąć się na czterowarstwowy model architektury TCP/IP. W uproszczonej wersji dwie pierwsze warstwy — fizyczna i interfejsu sieciowego — zostały połączone w jedną, nazywaną warstwą dostępu do sieci (*Network layer*) lub po prostu warstwą fizyczną (*Physical layer*). Zdarzają się również przypadki, gdy warstwa internetowa nazywana jest warstwą sieciową (*Network layer*).

Model odniesienia pełni funkcję wytycznych funkcjonalnych w podziale procesów i zadań łączności sieciowej:

- pozwala producentom tworzyć produkty zgodne z pozostałymi,
- ułatwia zrozumienie złożonych operacji,
- dzieli na kategorie technologie sieciowe i implementacje ich protokołów, co pozwala na wyspecjalizowane tworzenie projektów funkcji modułowych.

Podobnie jak model odniesienia OSI, model architektury TCP/IP składa się ze zbioru warstw, z których każda reprezentuje grupę określonych zadań i aspektów procesu łączności. Ponieważ model TCP/IP jest teoretyczny, warstwy te nie istnieją fizycznie, ani nie wykonują w rzeczywistości żadnych funkcji. Dopiero implementacje protokołu, stanowiące połączenie sprzętu i oprogramowania, wykonują funkcje przypisane do odpowiadających im warstw. Model TCP/IP składa się z następujących pięciu warstw:

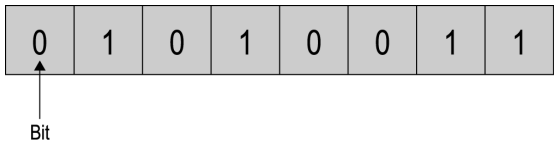
- *Warstwa fizyczna* — udostępnia nośnik fizyczny (np. przewody), służące do transmisji danych z jednego komputera do drugiego.
- *Warstwa interfejsu sieciowego* — odpowiada za identyfikację urządzeń w sieci w celu kontroli przepływu danych, na podstawie ich adresów sieciowych, oraz za organizację bitów z warstwy fizycznej w ramki.

- *Warstwa internetowa* (inaczej *międzysieciowa*) — odpowiada za przesyłanie (trasowanie) danych pomiędzy różnymi sieciami.
- *Warstwa transportowa* — odpowiada za organizację w segmenty komunikatów odebranych z wyższych warstw, za kontrolę błędów oraz za kontrolę przepływu między dwoma punktami końcowymi.
- *Warstwa aplikacji* — udostępnia interfejs w postaci aplikacji i usług sieciowych pomiędzy siecią a użytkownikiem.

Warstwa fizyczna

Warstwa fizyczna jest najniższą warstwą modelu TCP/IP i odpowiada za fizyczną transmisję danych przez *nośnik transmisji*. Nazwą nośnika transmisji określana jest ścieżka fizyczna (przewód elektryczny, światłowód, fale radiowe itp.), którą przesyłane są dane w postaci sygnałów elektrycznych lub fal elektromagnetycznych. Warstwa fizyczna odbiera dane od wyższych warstw i przetwarza je w ciąg bitów, który można z powodzeniem przesłać nośnikiem transmisji. Bit, przedstawiony na rysunku 2.2, jest podstawową jednostką komunikacji pomiędzy komputerami i urządzeniami sieciowymi i może przyjąć tylko jedną z dwóch wartości: 0 lub 1. 0 reprezentuje nieobecność sygnału w nośniku transmisji, zaś 1 oznacza obecność tego sygnału.

Rysunek 2.2.
Bit w ciągu sygnałów

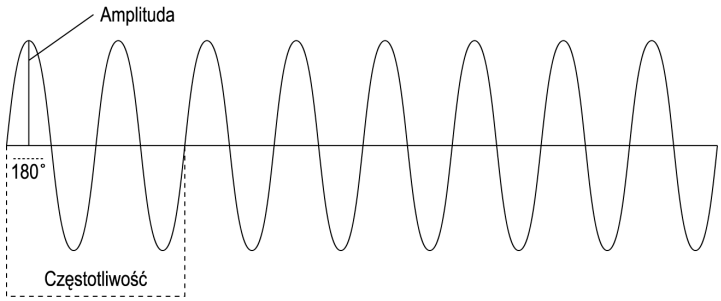

Przesyłanie sygnałów

Dane w sieci przesyłane są z jednego komputera do drugiego w postaci sygnałów. W zależności od użytego nośnika transmisji, sygnały dzieli się na dwie kategorie:

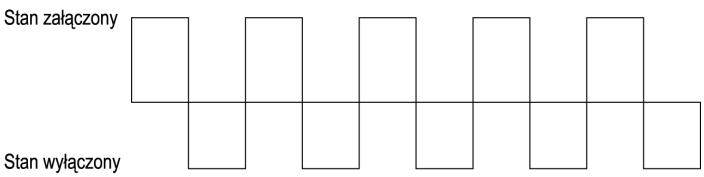
- *Sygnały analogowe* — przypominają ciąg fal sinusoidalnych, w którym stan fali ulega ciągłym zmianom i przechodzi przez wszystkie wartości z dozwolonego zakresu. Rysunek 2.3 przedstawia sygnał analogowy.

Rysunek 2.3.
Sygnał analogowy

- *Sygnały cyfrowe* — posiadają tylko dwa stany: obecność danych (1) i nieobecność danych (0). „1" powszechnie nazywa się stanem załączonym (ON), zaś „0" stanem wyłączonym (OFF). Rysunek 2.4 przedstawia sygnał cyfrowy.

Rysunek 2.4.
Sygnał cyfrowy

W sygnałach analogowych mierzone są: amplituda, częstotliwość i faza. Amplituda oznacza wartość maksymalną sygnału, mierzoną w woltach (jeśli mierzymy amplitudę napięcia), watach (jeśli mierzymy moc sygnału) lub decybelach (jeśli mierzymy stosunek mocy dwóch sygnałów). Częstotliwość oznacza liczbę pełnych okresów sygnału w jednostce czasu i mierzona jest w hercach (okresach na sekundę). Faza oznacza stan względny sygnału w chwili pomiaru i podawana jest w stopniach lub radianach.

Szczegółowe informacje o nośnikach transmisji i sposobach przechodzenia przez nie sygnału zawiera rozdział 3.

Typy połączeń fizycznych

Istnieją następujące sposoby łączenia komputerów w sieci przez nośnik transmisji:

- *Połączenie dwupunktowe* — w połączeniu tego typu jeden nośnik transmisji tworzy bezpośrednie łącze pomiędzy dwoma komunikującymi się urządzeniami (patrz rysunek 2.5). Połączenie dwupunktowe jest szybsze, lecz droższe od wielopunktowego. Przykładem połączenia dwupunktowego jest linia dzierżawiona, łącząca bezpośrednio organizację z jej dostawcą usług internetowych (ISP — *Internet Service Provider*).

Rysunek 2.5.
Połączenie dwupunktowe

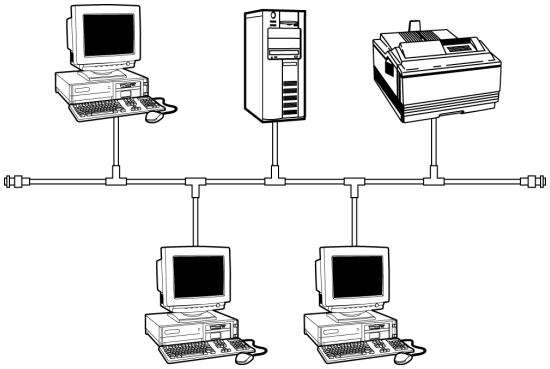
Dodatkowe informacje o dostawcach usług internetowych zawiera rozdział 11.

- *Połączenie wielopunktowe* — w połączeniu tego typu pojedynczy nośnik transmisji jest użytkowany wspólnie przez trzy lub więcej urządzeń sieciowych (patrz rysunek 2.6). W rezultacie połączenie jest stosunkowo wolniejsze, lecz tańsze od połączeń dwupunktowych. Na przykład, możemy wiele urządzeń sieciowych połączyć z serwerem za pomocą pojedynczego kabla.

Topologie fizyczne

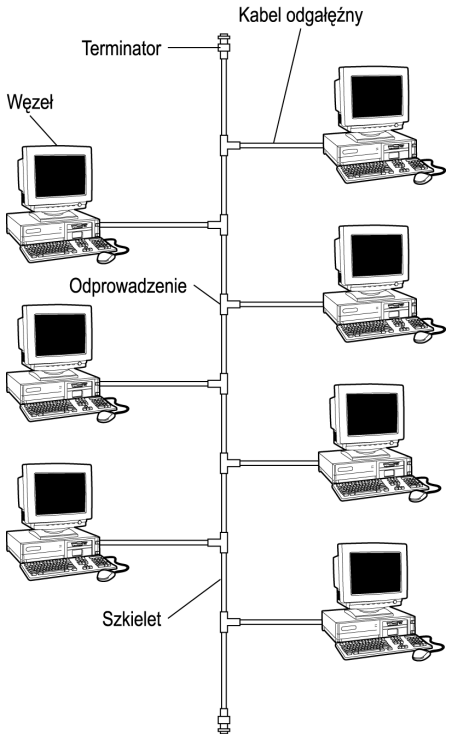
Fizyczny układ nośnika transmisji w sieci nazywany jest *topologią fizyczną sieci*. Do najpopularniejszych obecnie topologii sieci lokalnych (LAN) zaliczają się:

Rysunek 2.6.
Połączenie wielopunktowe

- *Topologia magistrali* — w tej topologii (przedstawionej na rysunku 2.7) wszystkie urządzenia sieciowe podłączone są do głównego kabla, zwanego szkieletem (ang. *backbone*), albo za pomocą krótkich kabli zwanych odgałęźnymi, albo bezpośrednio przez trójniki. Aby zapobiec odbiciom sygnału od końców magistrali, kabel szkieletowy musi być zakończony z obu stron terminatorami. Z wszystkich stosowanych topologii magistrala uznawana jest za najłatwiejszą i najtańszą w implementacji. Jednakże topologia ta jest wolniejsza od pozostałych.

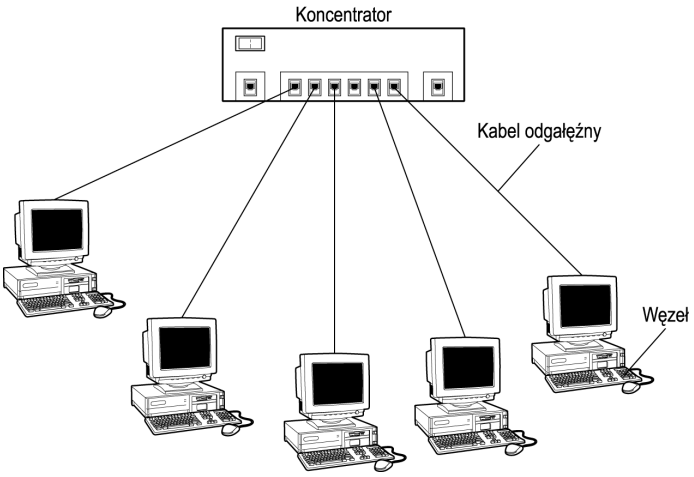
Rysunek 2.7.
Topologia magistrali

- *Topologia gwiazdy* — w tej topologii (przedstawionej na rysunku 2.8) wszystkie urządzenia sieciowe podłączone są za pomocą kabli odgałęźnych do urządzenia centralnego, zwanego koncentratorem. W wyniku tego każde urządzenie posiada

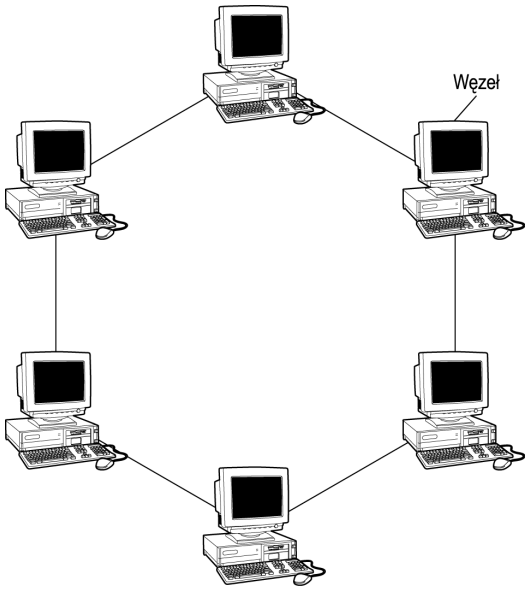
dwupunktowe połączenie z koncentratorem. Topologią tą łatwo zarządzać, łatwo ją rozbudowywać i znajdować w niej problemy. Jednakże w przypadku awarii koncentratora cała sieć przestaje działać.

Rysunek 2.8.
Topologia gwiazdy

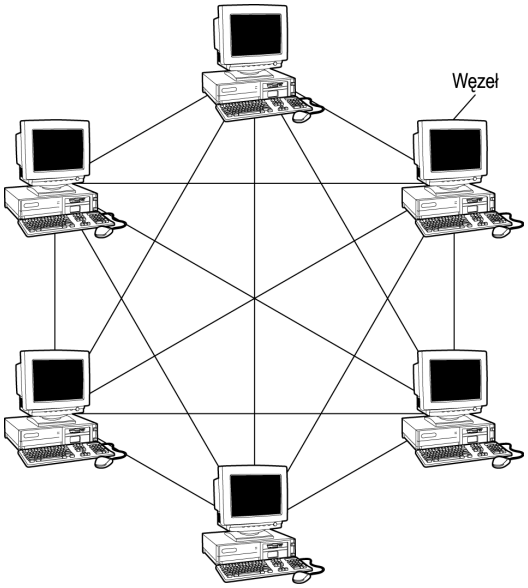
- *Topologia pierścienia* — w tej topologii (przedstawionej na rysunku 2.9) każde urządzenie sieciowe połączone jest z następnym tak, iż tworzą zamkniętą pętlę (pierścień). Łatwo nią zarządzać i rozwiązywać problemy, jednakże jest bardzo droga w implementacji, a zmiany konfiguracji są w niej trudne.

Rysunek 2.9.
Topologia pierścienia

- *Topologia oczkowa* — w tej topologii (przedstawionej na rysunku 2.10) każdy węzeł połączony jest bezpośrednio z wszystkimi pozostałymi węzłami sieci za pomocą połączeń dwupunktowych. Topologia ta jest zarówno wyjątkowo odporna na uszkodzenia, jak i wyjątkowo kosztowna w implementacji.

Rysunek 2.10.
Topologia oczkowa

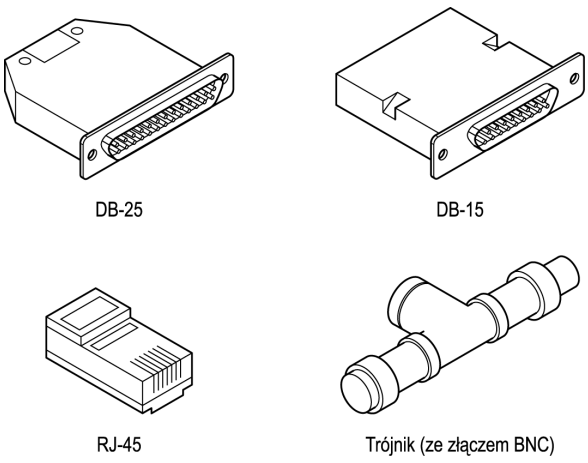
Rozdział 3. zawiera więcej informacji o różnych topologiach.

Urządzenia sieciowe warstwy fizycznej

Aby zbudować sieć i połączyć każdy komputer z nośnikiem transmisji, potrzebujemy szeregu urządzeń sieciowych. Do sprzętu zwykle kojarzonego z warstwą fizyczną modelu TCP/IP należą:

- *Złącza* — złącza nośnika transmisji zapewniają połączenie pomiędzy urządzeniami sieciowymi i nośnikiem transmisji. Dla każdego nośnika transmisji istnieje jeden lub kilka typów złączy, które mogą posłużyć do przyłączenia urządzenia. Do najczęściej używanych złączy fizycznych należą (przedstawione na rysunku 2.11):

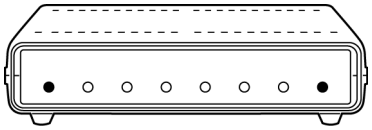
Rysunek 2.11.
Najczęściej stosowane złącza

- Trójniki i złącza BNC
- Złącza RJ-45
- Złącza DB-25 (inaczej RS-232)
- Złącza DB-15

♦ *Regeneratory* — im dłuższą drogę ma do przebycia sygnał, tym bardziej jest tłumiony, wobec czego każdy nośnik transmisji może być użyty na ograniczoną odległość. Nośnik można jednakże przedłużyć za pomocą regeneratorów. Urządzenia te po prostu wzmacniają sygnały do oryginalnego poziomu. Regenerator przedstawiony jest na rysunku 2.12.

Rysunek 2.12.
Regenerator

♦ *Koncentratory* — koncentrator gra rolę centralnego węzła do przyłączania wielu urządzeń sieciowych. Rysunek 2.13 przedstawia typowy koncentrator. Do warstwy fizycznej należą dwa typy koncentratorów:

- *Koncentratory aktywne* — oprócz pełnienia funkcji centralnego punktu połączenia, regenerują sygnał.
- *Koncentratory pasywne* — jedynie rozsyłają sygnał otrzymany od przyłączonego urządzenia, bez regeneracji sygnału.

Rysunek 2.13.
Koncentrator

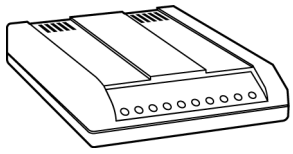

Istnieje jeszcze trzeci typ koncentratorów — *koncentratory inteligentne*. Jednakże te urządzenia funkcjonują w warstwie interfejsu sieciowego.

♦ *Modemy* — gdyby połączyć komputer (który używa sygnałów cyfrowych) bezpośrednio z analogową linią telefoniczną (która przenosi jedynie sygnały analogowe), łączność byłaby niemożliwa. Modem (ang. *MOdulator/DEModulator*) — taki, jak na rysunku 2.14 — przekształca odebrane z komputera sygnały cyfrowe na analogowe, które można przesłać analogową linią telefoniczną. Sygnały odebrane z analogowej linii telefonicznej są przekształcane przez modem na cyfrowe, aby komputer mógł je przetworzyć.

Rysunek 2.14.
Modem

Warstwa interfejsu sieciowego

Do podstawowych zadań warstwy interfejsu sieciowego należą:

- unikatowa identyfikacja urządzeń w sieci lokalnej (LAN) za pomocą adresów sprzętowych MAC (*Media Access Control*),
- organizacja bitów otrzymanych z warstwy fizycznej w ramki,
- konwersja adresów IP na adresy LAN i vice versa,
- wykrywanie błędów i zgłaszanie ich do wyższych warstw,
- kontrola przepływu danych.

Urządzenia warstwy interfejsu sieciowego

Do urządzeń powszechnie kojarzonych z warstwą interfejsu sieciowego należą:

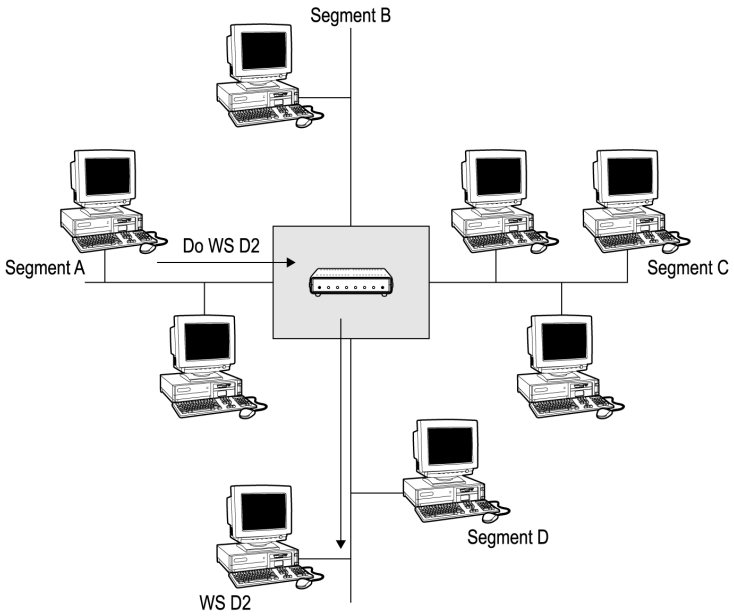
- *Karty interfejsu sieciowego (NIC — Network Interface Card)* — sprzętowe karty rozszerzeń, które po instalacji zapewniają komputerom łączność sieciową przez połączenie z nośnikiem transmisji.
- *Mosty* — w dużych sieciach (zwłaszcza o topologii magistrali) wszystkie urządzenia podłączone do szkieletu odbierają sygnały w nim obecne, co powoduje zbędny ruch w sieci. Możemy jednak użyć mostu, by podzielić dużą sieć na mniejsze segmenty, wydajnie redukując niepotrzebny ruch. Gdy most odbiera sygnał, wtedy sprawdza, czy odbiorca znajduje się w lokalnym segmencie. Jeśli tak, wówczas most rozgłasza odebrany sygnał w segmencie i nie przekazuje go do innych segmentów. Jeśli odbiorca nie należy do lokalnego segmentu, wówczas most przekazuje sygnał jedynie do segmentu, w którym mieści się adresat, co efektywnie zmniejsza ruch sieciowy. Rysunek 2.15 przedstawia funkcjonowanie typowego mostu.
- *Inteligentne koncentratory* — oprócz tego, że są centralnym punktem podłączenia w łączności sieciowej i regenerują sygnał, inteligentne koncentratory przekazują sygnały tylko do urządzeń-odbiorców, nie rozgłaszając ich do wszystkich podłączonych urządzeń.

Standardy kontroli dostępu do nośnika

Aby zapewnić poprawne funkcjonowanie sieci, należy zminimalizować lub całkiem wyeliminować możliwość równoczesnego wysłania do nośnika transmisji dwóch lub więcej sygnałów. Sieci używają reguł kontrolujących, kiedy urządzenie sieciowe może nadawać pakiety danych. Reguły te noszą nazwę *standardów kontroli dostępu do nośnika*.

W zależności od używanej topologii fizycznej, stosowane są różne standardy kontroli dostępu do nośnika:

- *Rywalizacja* — w tej metodzie każde urządzenie w sieci rywalizuje o umieszczenie jako pierwsze swojego sygnału w nośniku transmisji. Jeśli dwa lub kilka urządzeń równocześnie umieści swoje sygnały w nośniku, zachodzi kolizja sygnałów i zostają one odrzucone (zniszczone). Metoda ta jest powszechnie stosowana w topologiach magistrali.

Rysunek 2.15. *Sposób działania mostu*

- *Przekazywanie żetonu* — w tej metodzie nieustannie krąży w sieci specjalna ramka, zwana *żetonem* (ang. *token*). Dowolne urządzenie, które chce nadawać dane, przechwytuje żeton i umieszcza dane w jego ramce. Po zakończeniu transmisji urządzenie zwalnia żeton. Ta metoda stosowana jest w topologiach pierścieniowych.
- *Odpytywanie* — w tej metodzie urządzenie nadrzędne odpytuje urządzenia sieciowe w regularnych odstępach czasu. Gdy określone urządzenie chce wysłać dane, wówczas urządzenie nadrzędne wysyła do niego pakiet żądania. Urządzenie umieszcza dane w ramce żądania i zwraca pakiet do urządzenia nadrzędnego, które następnie wysyła ramkę do odpowiedniego odbiorcy. Tę metodę dostępu stosują powszechnie inteligentne koncentratory w topologii gwiazdy.

Szczegółowe informacje o metodach dostępu do nośnika zawiera rozdział 4.

Sterowanie przepływem

Sieć składa się z urządzeń obsługujących różne prędkości transmisji — na przykład przełączniki są znacznie szybsze od koncentratorów. Z reguły drukarki są jednymi z najwolniejszych urządzeń sieciowych. Gdyby nadawca wysyłał ramki szybciej niż odbiorca jest w stanie je przyjmować, nadawca zarzuciłby odbiorcę ramkami. Nawet gdyby transmisje były wolne od błędów, w pewnym momencie odbiorca nie byłby w stanie ich przyjmować w miarę nadsyłania i zacząłby tracić ramki. Wobec tego ilość objętość danych, którą można wysłać jednokrotnie podczas komunikacji dwóch tożsamości sieciowych, jest bardzo ważnym zagadnieniem.

Wstępnie zdefiniowane reguły sterowania przepływem zapewniają, że szybsze urządzenia nie zalewają wolniejszych danymi podczas transakcji. Sterowanie przepływem zwalnia szybkość transmisji nadawcy do tempa, z jakim odbiorca może sobie poradzić.

W sterowaniu przepływem stosowany jest mechanizm sprzężenia zwrotnego, za pomocą którego odbiorca może poinformować nadawcę, czy jest w stanie poradzić sobie z prędkością transmisji. Na przykład, przy nawiązaniu połączenia odbiorca może poinformować nadawcę, aby po wysłaniu n ramek zatrzymał się i poczekał, aż do otrzymania od odbiorcy wyraźnej lub pośredniej zgody na kontynuację.

Sterowanie przepływem jest zasadniczo wbudowane w różne protokoły w postaci dobrze zdefiniowanych reguł i ma wpływ zarówno na urządzenia końcowe (np. stacje robocze), jak i urządzenia pośredniczące (np. rutery).

Sterowanie przepływem w warstwie interfejsu sieciowego może się odbywać według dwóch strategii:

- *Sterowanie z gwarantowaną szybkością przepływu* — w tej strategii nadawca i odbiorca negocjują akceptowalną szybkość transmisji dla całej sesji, jeszcze przed rozpoczęciem transmisji. Niezmienność tej szybkości jest gwarantowana na okres całej sesji.
- *Sterowanie przepływem za pomocą okien* — takie sterowanie przepływem pozwala dwóm połączonym urządzeniom wynegocjować rozmiary bufora (okna), w którym można umieścić zadaną liczbę ramek. Istnieją dwa typy sterowania przepływem w oknach:
  - *Statyczne* — w chwili nawiązania połączenia tożsamości na jego końcach ustalają wspólnie rozmiary okna i używają ich przez całą sesję, aż do jej zamknięcia. Załóżmy, że na początku sesji nadawca i odbiorca umawiają się na rozmiar okna wynoszący osiem ramek. Wówczas nadawca zbiera osiem ramek danych, przydziela do każdej tymczasowy numer i umieszcza ramki w nośniku transmisji. W tym przypadku numer okna będzie z przedziału od jeden do osiem. Po odebraniu ramki odbiorca musi wysłać potwierdzenie. Jeśli nadawca wysłał wszystkie osiem ramek, musi czekać na potwierdzenie odbioru przynajmniej jednego z przydzielonych numerów, a następnie powtarza cały proces dla kolejnych ośmiu ramek. Proces ten zapewnia, iż w każdej chwili nie zalega więcej niż osiem ramek.

Ta strategia powoduje marnowanie przepustowości łącza, ponieważ każda wysłana ramka musi zostać potwierdzona.

  - *Dynamiczne* — podczas nawiązywania połączenia ustalone zostają rozmiary okna. Jednakże ten typ sterowania przepływem pozwala urządzeniom sieciowym dostosowywać rozmiary okna do wymogów chwili, zgodnie ze statusem odbiorcy. Na początku połączenia ustalany jest maksymalny rozmiar okna. Gdy w czasie transmisji bufor odbiorcy zacznie się przepełniać, wówczas wysyła on natychmiast *pakiet tłumienia*. Pakiet ten jest dla nadawcy sygnałem, by zwolnić. Po jakimś czasie nadawca zaczyna powoli zwiększać szybkość transmisji, aż do odebrania kolejnego pakietu tłumienia. W ten sposób rozmiar okna jest nieustająco regulowany podczas samej transmisji. Dynamiczne sterowanie przepływem za pomocą okien nazywane jest również *sterowaniem z oknem pływającym* lub *przesuwanym*.

Warstwa internetowa

Warstwa interfejsu sieciowego identyfikuje unikatowo urządzenie w sieci lokalnej za pomocą adresów fizycznych, zakodowanych na trwałe w kartach interfejsów sieciowych Noszą one inaczej nazwę adresów sterowania dostępem do nośnika (MAC — *Media Access Control*). Jednakże ta metoda unikatowej identyfikacji urządzeń nie jest skuteczna, gdy łączność zachodzi pomiędzy dwoma urządzeniami położonymi w różnych sieciach. Do przesyłania pakietów pomiędzy sieciami warstwa internetowa używa *adresów IP*.

Adres IP jest 32-bitową binarną konwencją nazewniczą, która została opracowana na potrzeby globalnej komunikacji. Adresy IP, w celu łatwego zapamiętania, notowane są w postaci czterech dziesiętnych liczb całkowitych oddzielonych kropkami. Na przykład, 23.33.71.11 jest adresem IP.

W zależności od liczby hostów i sieci, które mogą być obsługiwane w danym zakresie adresów, istnieje pięć klas adresów IP:

- klasa A, obejmująca adresy IP od 0.1.0.0 do 126.0.0.0
- klasa B, obejmująca adresy IP od 128.0.0.0 do 191.255.0.0
- klasa C, obejmująca adresy IP od 192.0.1.0 do 223.255.255.0
- klasa D, obejmująca adresy IP od 224.0.0.0 do 239.255.255.255
- klasa E, obejmująca adresy IP od 240.0.0.0 do 247.255.255.255

Szczegółowe informacje o adresowaniu IP oraz klasach adresów IP zawiera rozdział 5.

Komutacja

Pomiędzy dwoma urządzeniami komunikującymi się ze sobą w sieci może istnieć więcej niż jedna łącząca je ścieżka. Aby zapewnić szybkie dostarczenie danych, sygnał może w miarę potrzeb być przełączany (komutowany) pomiędzy tymi ścieżkami, za pomocą poniższych trzech technik komutacji:

- *Komutacja obwodów* — w tej metodzie wymagany jest dedykowany kanał (obwód) łączności pomiędzy dwoma komunikującymi się urządzeniami.
- *Komutacja komunikatów* — w tej metodzie komutacji nie trzeba nawiązywać dedykowanego fizycznego połączenia pomiędzy punktami końcowymi łączności. Komunikat jest dzielony na małe części, którym zostają przydzielone numery. Część jest traktowana jak niezależna całość; wszystkie zawierają też informacje o adresie docelowym. Komunikaty są składowane w każdym przełączniku przed przesłaniem do następnego przełącznika na trasie.
- *Komutacja pakietów* — w tej metodzie komunikaty dzielone są na segmenty zwane pakietami, które następnie są przesyłane niezależnie przez sieć, własnymi trasami. Każdy pakiet zawiera oprócz właściwych danych adres źródłowy i docelowy.

Jest jedna podstawowa różnica pomiędzy dwiema ostatnimi metodami. W komutacji komunikatów nie istnieje górna granica rozmiarów bloku komunikatów, zaś w komutacji pakietów rozmiar pakietu ograniczony jest do ustalonej wartości.

Wykrywanie i wybór tras

Rutery są urządzeniami sieciowymi skojarzonymi z funkcjami warstwy internetowej. Aby zapewnić najszybsze dostarczenie danych z jednego urządzenia do drugiego, ruter musi wykryć najkrótszą i najszybszą trasę. Ta metoda ustalania tras do sieci docelowej nosi nazwę *wykrywania trasy* (ang. *route discovery*). Istnieją dwie metody wykrywania trasy:

- *Metoda wektora odległości* — w tej metodzie każdy ruter utrzymuje tablicę tras (ang. *routing table*), którą rozgłasza w regularnych odstępach czasu. Dzięki rozgłoszeniom innych ruterów, każdy ruter regularnie aktualizuje informacje o wszelkich nowych trasach. Chociaż ta metoda zapewnia każdemu ruterowi posiadanie najświeższych tablic tras, generuje bardzo wysokie obciążenie łączy.
- *Metoda stanu połączenia* — w tej metodzie rozgłoszenia generowane są tylko wtedy, gdy nastąpi dowolna zmiana w istniejącej tablicy tras rutera. Pozostałe rutery, które odbierają rozgłoszenie, odpowiednio aktualizują swoje tablice tras. W rezultacie metoda ta generuje znacznie mniejszy ruch w sieci.

Rozdział 5. zawiera bardziej szczegółowe informacje o wyznaczaniu tras.

Ruter po zbudowaniu tablicy tras, przez wykrycie tras do sieci docelowych, wybiera właściwą trasę do sieci docelowej, obliczając najlepszą ścieżkę transmisji. Wybór może odbywać się zarówno *dynamicznie*, jak i *statycznie*:

- *Dynamiczny wybór trasy* — jeśli w dowolnej chwili dostępnych jest wiele tras do urządzenia docelowego, ruter ustala najlepszą z nich. Ten wybór odbywa się w każdym ruterze po drodze do urządzenia docelowego. Inaczej mówiąc, tablica tras jest utrzymywana automatycznie, bez ingerencji administratora sieci.
- *Statyczny wybór trasy* — nawet jeśli dostępnych jest wiele tras do urządzenia docelowego, do przesłania pakietów użyta zostaje jedynie trasa wyznaczona przez administratora sieci. Rutery po drodze do urządzenia docelowego nie mogą podejmować decyzji o wyznaczaniu tras. Inaczej mówiąc, tablica tras jest tworzona i utrzymywana przez administratora sieci.

Szczegółowe informacje o statycznym i dynamicznym wyborze tras zawiera rozdział 19.

Warstwa transportowa

Czwarta warstwa modelu TCP/IP — transportowa — jest przede wszystkim odpowiedzialna za:

- udostępnienie interfejsu pomiędzy warstwami niższymi (internetową, interfejsu sieciowego i fizyczną) a warstwą aplikacji,
- dostarczenie danych od nadawcy do odbiorcy.

Niższe warstwy mogą zlokalizować zamierzonego odbiorcę (w tej samej sieci lub w innych sieciach) i wysłać do niego dane. Jednakże warstwy te nie mogą zapewnić wiarygodnych usług połączeniowych. Warstwa transportowa spełnia powyższe wymagania. Używa ona do celów łączności dwóch protokołów — TCP i UDP (*User Datagram Protocol* — protokół datagramów użytkownika). TCP świadczy usługi połączeniowe, zaś UDP bezpołączeniowe.

Wiarygodność usług połączeniowych nie oznacza, iż dane zostaną przesłane bez względu na okoliczności. Pojęcie połączenia wiarygodnego (*reliable*) oznacza, iż protokoły warstwy transportowej potrafią potwierdzić pomyślny odbiór danych lub poinformować o niepowodzeniu. Jeśli dane nie dotarły do odbiorcy lub uległy uszkodzeniu w trakcie transmisji, wówczas warstwa transportowa może zainicjować retransmisję. Warstwa aplikacji również jest informowana o niepowodzeniach, dzięki czemu może zainicjować działania korekcyjne lub powiadomić użytkownika.

Usługi połączeniowe

Warstwa transportowa udostępnia dwa typy usług połączeniowych:

- *Zorientowane na połączenie* (*połączeniowe*) — gdy dane przesyłane są z jednego urządzenia sieciowego do innego, każda pomyślnie przesłana porcja nie uszkodzonych danych jest potwierdzana przez odbiorcę. Nadawca nie wyśle następnych danych, dopóki nie odbierze pozytywnego potwierdzenia dotyczącego ostatniej wysłanej porcji. Jeśli dane podczas transmisji ulegną zagubieniu lub uszkodzeniu, nadawca nie otrzyma od odbiorcy odpowiedniego potwierdzenia. Nadawca musi ponownie wysłać albo utracony pakiet, albo całą porcję, w zależności od implementacji protokołu. Usługi zorientowane na połączenia udostępniają również sterowanie przepływem i kontrolę błędów.
- *Bezpołączeniowe* — urządzenie nadające wysyła dane do odbiorcy i nie odpowiada za retransmisję wszelkich danych uszkodzonych lub utraconych podczas transmisji do odbiorcy. Istnieją dwa typy usług bezpołączeniowych:
  - *Potwierdzane usługi bezpołączeniowe* — komunikaty potwierdzające są wymieniane, jeśli transmisja jest dwupunktowa. Tego typu usługi również zapewniają kontrolę błędów i sterowanie przepływem, o ile transmisja odbywa się dwupunktowo.
  - *Nie potwierdzane usługi bezpołączeniowe* — transmisje nie są potwierdzane i nie są dostępne żadne metody kontroli błędów, sterowania przepływem, czy też kontroli sekwencji pakietów.

Szczegółowe informacje o usługach zorientowanych na połączenie i bezpołączeniowych zawiera rozdział 6.

Obsługa segmentów

Oprócz wiarygodnych usług połączeniowych warstwa transportowa odpowiada także za podział dużych komunikatów warstwy aplikacji na segmenty, które można przesłać nośnikiem transmisji. Proces ten nosi nazwę *fragmentacji*. Gdy urządzenie sieciowe odbiera komunikat w postaci kilku segmentów, warstwa transportowa odpowiada za poprawne złożenie tych segmentów w oryginalny komunikat — ten proces nazwany jest *defragmentacją*.

Sterowanie przepływem w warstwie transportowej

Sterowanie przepływem w warstwie transportowej nazywane jest również dwupunktowym sterowaniem przepływem (ang. *end-to-end flow control*), ponieważ zajmuje się połączeniami pomiędzy węzłami nadawcy i odbiorcy. Warstwa transportowa dokonuje sterowania przepływem za pomocą poniższych typów potwierdzeń:

- *Potwierdzenia pozytywne i negatywne* — gdy przesłane dane są odebrane bez strat i uszkodzeń, odbiorca wysyła do nadawcy potwierdzenie pozytywne. Jeśli jednak dane ulegną uszkodzeniu, odbiorca wysyła potwierdzenie negatywne. W drugim przypadku warstwa transportowa albo warstwa aplikacji, która zainicjowała transakcję, podejmuje działania korekcyjne.
- *Potwierdzenie „wróć do n"* — potwierdzenie „wróć do *n*" („go back *n*") oznacza, iż nadawca musi ponownie przesłać część komunikatu, zaczynając od pakietu o numerze *n* z ostatniej transakcji.
- *Potwierdzenie z selektywnym powtórzeniem* — oznacza, iż ciąg pakietów został odebrany poprawnie, lecz kilka zawartych w nim pakietów zostało podczas transmisji utraconych lub uszkodzonych. Potwierdzenie takie mówi nadawcy, aby zamiast całego ciągu wysłał ponownie jedynie pakiety brakujące i uszkodzone.

Kontrola błędów

Utrata danych podczas transmisji jest niekiedy nieunikniona, a ponadto istnieje możliwość dotarcia do celu danych uszkodzonych w procesie transmisji. Warstwa transportowa naprawia te błędy w następujący sposób:

- Podczas transmisji segmentom przydzielane są unikatowe numery, aby zapobiec wystąpieniu podwójnych numerów segmentów, a co za tym idzie — utracie pakietów.
- Pakiety, których dopuszczalny czas istnienia został przekroczony (co ustala się na podstawie wartości TTL, używanej przez warstwę internetową), są odrzucane, ponieważ im dłużej pakiet danych podróżuje w sieci, tym większe jest prawdopodobieństwo jego uszkodzenia.
- Podczas sesji używana jest tylko jedna wirtualna trasa, aby zminimalizować szanse utraty pakietów danych.

Szczegółowe informacje o warstwie transportowej zawiera rozdział 6.

Warstwa aplikacji

Warstwa aplikacji mieści się na szczycie modelu architektury TCP/IP. Jest warstwą najważniejszą, ponieważ użytkownik pracuje z nią bezpośrednio. Warstwa aplikacji obsługuje wszystkie niezbędne protokoły, aby świadczyć usługi sieciowe: na przykład, usługi plikowe, przesyłanie wiadomości, usługi baz danych, czy też usługi drukowania. W istocie wszystkie pozostałe warstwy istnieją tylko po to, by obsługiwać warstwę aplikacji.

Pakiety oprogramowania, na przykład Microsoft Word, Excel i tak dalej, nie należą do warstwy aplikacji. Jedynie aplikacje inicjujące żądania, które mogą być obsłużone przez inne urządzenia sieciowe — na przykład poczta elektroniczna — uznawane są za składniki warstwy aplikacji.

Do najczęściej używanych protokołów warstwy aplikacji zaliczają się:

- *FTP* (*File Transfer Protocol — protokół transferu plików*) — bezpieczny i niezawodny protokół, służący do przesyłania plików ze zdalnego komputera do lokalnego i odwrotnie. Aby umożliwić transfer plików, użytkownik musi nawiązać połączenie ze zdalnym komputerem.
- *TFTP* (*Trivial File Transfer Protocol — prosty protokół transferu plików*) — protokół, który używa UDP w roli swojego protokołu transportowego. Dzięki temu użytkownik, aby przesyłać pliki, nie musi nawiązywać połączenia z drugim urządzeniem ani logować się do zdalnego systemu.

Dodatkowe informacje o FTP i TFTP zawiera rozdział 12.

- *Telnet* (*TELecommunication NETwork*) — protokół, który pozwala użytkownikom pracować ze zdalnym systemem tak, jak z lokalnym. Jest to możliwe, ponieważ Telnet przejmuje lokalną interpretację informacji wprowadzanych z klawiatury.

Dodatkowe informacje o usłudze Telnet zawiera rozdział 13.

- *SMTP* (*Simple Mail Transfer Protocol — prosty protokół przesyłania poczty*) — protokół, który używany z aplikacją poczty elektronicznej pozwala użytkownikom odbierać i wysyłać pocztę elektroniczną (e-mail) przez sieć.

Dodatkowe informacje o SMTP zawiera rozdział 16.

- *SNMP* (*Simple Network Management Protocol — prosty protokół zarządzania siecią*) — protokół służący do zarządzania siecią. SNMP przede wszystkim zbiera, analizuje i raportuje dane związane z działaniem różnych składników sieci na potrzeby aplikacji służących do zarządzania siecią.

Łączność pomiędzy warstwami

Według modelu architektury TCP/IP warstwa może w stosie komunikować się z warstwą równorzędną w innych urządzeniach. W tym celu jednak musi przesłać dane lub komunikaty przez niższe warstwy stosu, do którego należy. Warstwa może skorzystać z usług warstwy znajdującej się bezpośrednio pod nią, a zarazem musi świadczyć usługi warstwie bezpośrednio nad sobą.

Gdy warstwa przekazuje dane do niższej, dołącza do tych danych własny *nagłówek* (ang. *header*). Nagłówek zawiera informacje sterujące danej warstwy. Jedynie równorzędna warstwa w innym stosie jest w stanie przetworzyć te informacje. Ogólnie rzecz

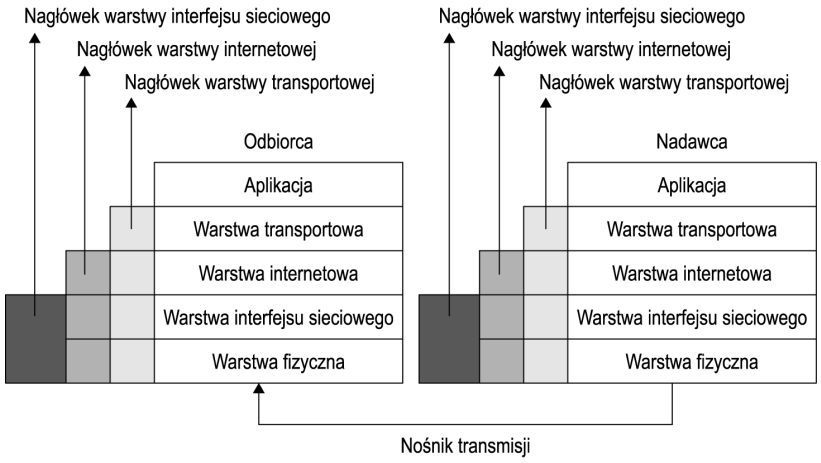
biorąc, żądania usług sieciowych pochodzą z warstwy aplikacji. W takim przypadku komunikat zostaje przesłany w dół, do warstwy transportowej, która dzieli komunikat na mniejsze segmenty, które można przesłać nośnikiem transmisji. Warstwa transportowa, podobnie jak jej poprzednik, również dodaje własny nagłówek do każdego segmentu i przesyła segmenty dalej, do warstwy internetowej. Ten proces dzielenia dużych komunikatów na segmenty nosi nazwę *fragmentacji*. Następnie warstwa internetowa dodaje swój nagłówek do każdego segmentu i przekazuje pakiet do warstwy interfejsu sieciowego. Podobnie jak wszystkie wyższe warstwy, ta dodaje własny nagłówek do datagramów otrzymanych z warstwy internetowej i wysyła ramki do warstwy fizycznej. Warstwa fizyczna dzieli każdą ramkę na sekwencję bitów i umieszcza te sygnały w nośniku transmisji.

Dane w warstwie aplikacji są określane mianem *komunikatu* (*message*). W warstwie transportowej dane noszą nazwę *segmentów* lub *datagramów*. W warstwie internetowej segmenty nazywane są *pakietami*. Dane przesyłane do warstwy interfejsu sieciowego noszą nazwę *ramek*, zaś w warstwie fizycznej — *bitów* lub *sygnałów*.

Po przesłaniu sygnałów do zamierzonego odbiorcy, do czego służą nagłówki warstw internetowej i interfejsu fizycznego, proces przetwarzania sygnałów po stronie odbiorcy jest dokładnie odwrotny do procesu po stronie nadawcy. Warstwa fizyczna odbiorcy odbiera sygnały z nośnika transmisji i przekazuje je do warstwy interfejsu sieciowego. Ta z kolei, używając danych sterujących zamieszczonych przez swojego odpowiednika u nadawcy, przekształca ciągi bitów w ramki i przekazuje je do warstwy internetowej. Warstwa internetowa usuwa odpowiadający jej nagłówek i przekazuje pakiety do warstwy transportowej. Ta z kolei, używając danych sterujących zamieszczonych w nagłówku przez swojego odpowiednika u nadawcy, składa segmenty w komunikat. Proces łączenia segmentów w komunikat nosi nazwę *defragmentacji*. Następnie warstwa transportowa przesyła komunikat do warstwy aplikacji, która go przetwarza oraz, w razie potrzeby, wyświetla informacje dla użytkownika. Cały proces opakowywania i rozpakowywania został przedstawiony na rysunku 2.16.

Rysunek 2.16. *Proces opakowywania i rozpakowywania*

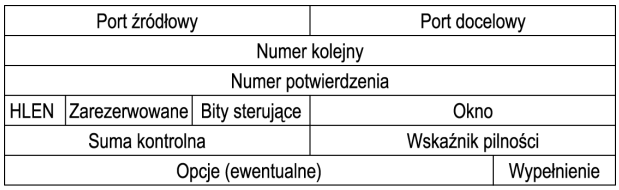
Format nagłówka warstwy transportowej

W zależności od typu łączności — gwarantowanej lub nie — nagłówek warstwy transportowej może należeć do jednego z dwóch typów: TCP lub UDP.

Format nagłówka TCP

Nagłówek TCP, przedstawiony na rysunku 2.17, składa się z następujących pól:

Rysunek 2.17.
Format nagłówka TCP

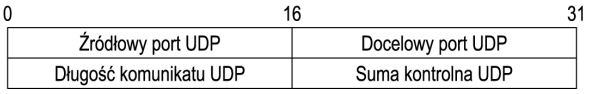
- *Adres portu źródłowego* — zawiera adres portu TCP aplikacji po stronie nadawcy, która zainicjowała żądanie. Pole to ma długość dwóch bajtów.
- *Adres portu docelowego* — zawiera adres portu TCP aplikacji po stronie odbiorcy, która musi odpowiedzieć na żądanie. Pole o długości dwóch bajtów.
- *Numer kolejny* — zawiera numer porządkowy segmentu przydzielony podczas podziału komunikatu na segmenty. Pole o długości czterech bajtów.
- *Numer potwierdzenia* — zawiera numer następnego segmentu, który powinien dotrzeć do odbiorcy. Pole o długości czterech bajtów.
- *HLEN* — zawiera długość nagłówka segmentu. Pole o długości czterech bitów.
- *Zarezerwowane* — jego wartość musi być równa zeru, ponieważ to pole jest zarezerwowane do wykorzystania w przyszłości. Pole o długości sześciu bitów.
- *Bity sterujące* — zawiera sześć poniższych jednobitowych pól, które wskazują, jak należy interpretować pozostałe pola nagłówka:
  - *URG* — jeśli wartość jest równa 0, pole *Wskaźnik pilności* powinno zostać zignorowane. Jeśli wartość jest równa 1, pole to jest obowiązujące.
  - *ACK* — jeśli równe 0, pole *Numer potwierdzenia* powinno zostać zignorowane. Jeśli 1, pole jest obowiązujące.
  - *PSH* — jeśli równe 0, to pole powinno zostać zignorowane. Jeśli 1, segment inicjuje funkcję *push*.
  - *RST* — jeśli równe 0, to pole powinno zostać zignorowane. Jeśli równe 1, połączenie jest zerowane.
  - *SYN* — jeśli równe 0, segment żąda nawiązania nowego połączenia.
  - *FIN* — jeśli równe 1, oznacza, iż nadawca nie ma więcej danych do wysłania i połączenie musi zostać zamknięte po bieżącym segmencie.
- *Okno* — zawiera rozmiar bufora nadawcy i ustala liczbę bajtów, jaką nadawca segmentu jest obecnie w stanie przyjąć. Pole o długości dwóch bajtów.

- *Suma kontrolna* — zawiera sumę kontrolną, służącą do weryfikacji poprawności odebranych danych. Pole to zawiera również pseudonagłówek, który pomaga odbiorcy stwierdzić, czy segment dotarł do właściwego celu. Pole o długości dwóch bajtów.
- *Wskaźnik pilności* — zawiera informacje określające pozycję w segmencie, na której kończą się pilne dane. Pole to przetwarzane jest tylko wtedy, gdy pole URG w bitach sterujących ma wartość 1. Pole o długości dwóch bajtów.
- *Opcje* — zawiera informacje o kilku funkcjach, na przykład maksymalnym rozmiarze segmentu (MSS — *Maximum Segment Size*), jaki punkty końcowe połączeń mogą odebrać, pole końca opcji i tak dalej. Pole o zmiennej długości.
- *Wypełnienie* — zawiera ciąg zer dodanych do nagłówka, aby jego długość wynosiła 32 bajty. Pole o zmiennej długości.

Format nagłówka UDP

Nagłówek UDP, przedstawiony na rysunku 2.18, składa się z następujących pól:

Rysunek 2.18. *Format nagłówka UDP*

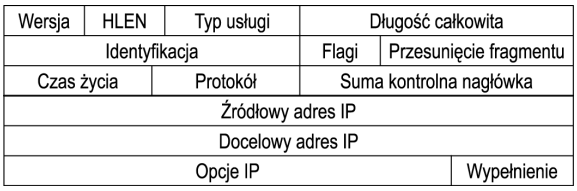

- *Adres portu źródłowego* — zawiera adres portu UDP aplikacji po stronie nadawcy, która zainicjowała żądanie. Pole to ma długość dwóch bajtów.
- *Adres portu docelowego* — zawiera adres portu UDP aplikacji po stronie odbiorcy, która musi odpowiedzieć na żądanie. Pole o długości dwóch bajtów.
- *Długość* — podaje długość segmentu. Pole o długości dwóch bajtów.
- *Suma kontrolna* — zawiera *pseudonagłówek*, który pomaga odbiorcy stwierdzić, czy segment dotarł do właściwego celu. Pole opcjonalne, o długości dwóch bajtów.

Format nagłówka warstwy internetowej

Nagłówek warstwy internetowej, przedstawiony na rysunku 2.19, składa się z następujących pól:

Rysunek 2.19. *Format nagłówka warstwy internetowej*

- *Wersja* — określa wersję protokołu IP. Obecnie stosowana jest wersja 4 (*IPv4*). Pole o długości czterech bitów.
- *Długość* — zawiera długość nagłówka warstwy internetowej. Pole o długości czterech bitów.

- *Typ usługi* — zawiera informacje, jak należy przetwarzać datagram oraz o pożądanej jakości usług (QoS — *Quality of Service*). Pole o długości jednego bajta.
- *Długość całkowita* — zawiera całkowitą długość datagramu, łącznie z nagłówkiem i zawartymi danymi. Pole o długości dwóch bajtów.

Długość tego pola — 16 bitów wskazuje, iż maksymalna długość datagramu (pakietu) IP może wynosić 65 535 bajtów (216). Minimalna długość pakietu IP wynosi 576 bajtów.

- *Identyfikacja* — zawiera informacje służące do ponownego złożenia datagramu z fragmentów. Pole o długości dwóch bajtów.
- *Flagi* — zawiera trzy poniższe flagi sterujące:
- *Bit 0* — zarezerwowany; jego wartość musi zawsze wynosić 0.
- *Bit 1* — jeśli jego wartość wynosi 0, datagram można pofragmentować. Jeśli jest równa 1, datagramu fragmentować nie wolno.
- *Bit 2* — jeśli jego wartość wynosi 0, fragment jest ostatni w strumieniu danych i nie następują po nim żadne dalsze. Jeśli wynosi 1, po fragmencie następują kolejne.
- *Przesunięcie fragmentu* — zawiera pozycję fragmentu w datagramie, jeśli jest on podzielony na fragmenty. Pole o długości trzynastu bitów.
- *Czas życia (TTL — Time to Live)* — zawiera maksymalny czas życia (w sekundach), przez jaki datagram może istnieć. Każdy ruter, przez który datagram przechodzi po drodze do celu, zmniejsza tę wartość o 1. Gdy wartość w polu spadnie do zera, datagram zostaje odrzucony. Pole o długości jednego bajta.
- *Protokół* — zawiera informacje o protokole warstwy aplikacji, który zapoczątkował żądanie. Pole o długości jednego bajta.

Wartości odpowiadające poszczególnym protokołom wyszczególnione są w RFC 1700.

- *Suma kontrolna nagłówka* — zawiera sumę kontrolną jedynie z samego nagłówka IP. Po każdej modyfikacji nagłówka tę wartość trzeba obliczyć na nowo. Pole o długości dwóch bajtów.
- *Źródłowy adres IP* — zawiera adres IP urządzenia nadawczego. Pole o długości czterech bajtów.
- *Docelowy adres IP* — zawiera adres IP urządzenia odbiorczego. Pole o długości czterech bajtów.
- *Opcje IP* — zawiera informacje o kilku funkcjach IP. Pole ma zmienną długość.
- *Wypełnienie* — zawiera ciąg zer, dodanych do nagłówka, aby jego długość wynosiła 32 bajty. Pole o zmiennej długości.

Format nagłówka warstwy interfejsu sieciowego opisany jest w rozdziale 4.